

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 83/05-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. marca 2005 predbežne prerokoval sťažnosť PhDr. J. P., CSc., B., zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., PhD., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a pred neoprávneným zhromažďovaním a zverejňovaním údajov o jeho osobe podľa čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 a s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 a s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný vnútroštátny prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z dôvodu, že nemal a nemá k dispozícii žiaden právny prostriedok nápravy na ochranu uvedených práv, ktoré boli a sú porušené nečinnosťou Okresnej prokuratúry Bratislava V, Krajskej prokuratúry v Bratislave, generálneho prokurátora Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť PhDr. J. P., CSc., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. marca 2005 doručená sťažnosť PhDr. J. P., CSc., B., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. Z. K., PhD., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a pred neoprávneným zhromažďovaním a zverejňovaním údajov o jeho osobe podľa čl. 19 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 a s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 14 Dohovoru, základného práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 a s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru, vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 a 3 ústavy, a to samostatne, ako aj v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 ústavy a podľa čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru a práva na účinný vnútroštátny prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru z dôvodu, že nemal a nemá k dispozícii žiaden právny prostriedok nápravy na ochranu uvedených práv, ktoré boli a sú porušené nečinnosťou Okresnej prokuratúry Bratislava V, Krajskej prokuratúry v Bratislave, generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) a Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“); sťažnosť bola doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 10. marca 2005.

Súčasne s podaním sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd postupoval pri prerokúvaní tejto sťažnosti podľa § 26 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a neriadil sa poradím, v ktorom mu došla, a aby ju považoval za naliehavú.

Podstatou sťažovateľovej sťažnosti je nezvratiteľnosť právoplatného rozhodnutia Mestského súdu v Bratislave sp. zn. 21 C 184/67 z 2. februára 1970 o určení otcovstva sťažovateľa k vtedy maloletej I. Š., v systéme všeobecných súdov za daného právneho stavu, hoci na základe analýzy DNA z 18. marca 2004 bolo preukázané vylúčenie otcovstva sťažovateľa. O určení otcovstva sťažovateľa k maloletej I. rozhodol Mestský súd Bratislava v roku 1972 na základe vtedy dostupných známych a menej známych spoľahlivých poznatkov vedy a metód určovania otcovstva. V roku 2004 sa dobrovoľne sťažovateľ, I. a jej matka J. Š. podrobili analýze DNA, ktorá otcovstvo sťažovateľa k I. vylúčila (posudok z 18. marca 2004).

Dňa 1. októbra 2004 podal sťažovateľ Okresnej prokuratúre Bratislava V podnet na zapretie otcovstva. Dňa 28. októbra 2004 bol vypočutý na Okresnej prokuratúre Bratislava V a 30. októbra 2004 prokurátorka Krajskej prokuratúry v Bratislave podnet sťažovateľa na zapretie otcovstva odložila, pričom toto svoje rozhodnutie odôvodnila takto:

„Z obsahu Vášho podnetu je zrejmé, že otcovstvo k dieťaťu, ku ktorému bolo určené Vaše otcovstvo súdom spochybňujete. Poukazujete na záver znaleckého posudku, ktorý Vaše otcovstvo k I. Š. vylučuje.

Podľa názoru bývalého Mestského súdu v Bratislave sp. zn. 21 C 184/67 z 2. 2. 1970, právoplatného v časti o určení otcovstva 3. 3. 1970 bolo Vaše otcovstvo určené podľa § 54 ods. 1 Zákona o rodine súdom.

V danom prípade, ak právoplatne určí otcovstvo k dieťaťu súd, ide o tzv. nevyvrátiteľnú domnienku otcovstva.

Z hľadiska zapretia otcovstva je právoplatné rozhodnutie o určení otcovstva tzv. rozsúdenou vecou, o ktorej nie je možné znovu konať pred súdom (prekážka res iudicata).

Takýto rozsudok (ako každý iný právoplatný občianskoprávny rozsudok) je možné za splnenia zákonných podmienok zmeniť len použitím mimoriadnych opravných prostriedkov.

Znamená to, že v danom prípade nie je možné zmenu o zrušenie pôvodného rozsudku dosiahnuť postupom podľa § 62 Zákona o rodine, ktorého sa podaním domáhate. Váš podnet bez ďalšieho preto odkladám.“

Pretože sťažovateľovi zanikla aj možnosť zmeny/zrušenia právoplatného rozsudku Mestského súdu v Bratislave z 2. februára 1970 prostredníctvom mimoriadnych opravných prostriedkov pred všeobecným súdom, požiadal 4. marca 2005 generálneho prokurátora o preskúmanie zákonnosti vybavenia jeho podnetu Krajskou prokuratúrou v Bratislave, ďalej požiadal generálneho prokurátora, ako aj predsedu národnej rady a predsedu Ústavnoprávneho výboru národnej rady o prijatie účinných opatrení na ochranu pred porušovaním ľudských práv.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta, že nemal a ani nemá k dispozícii účinný vnútroštátny prostriedok nápravy vo vzťahu k jeho sťažnosti na namietané porušenie ním označených článkov ústavy a Dohovoru, a preto namieta aj porušenie čl. 13 Dohovoru.

Od ústavného súdu požaduje vydať tento nález:

„1) Právo PhDr. J. P., CSc. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a pred neoprávneným zhromažďovaním a zverejňovaním údajov o jeho osobe podľa článku 19 ods. 2 a 3 Ústavy SR, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 12 ods. 1 a 2 a článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR; právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 Dohovoru, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru; právo na prístup k súdu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 12 ods. 1 a 2 a článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru; vlastnícke právo podľa článku 20 ods. 1 a 3 Ústavy SR, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR a podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru a právo na účinný vnútroštátny prostriedok nápravy podľa článku 13 Dohovoru, tým, že nemal a nemá k dispozícii žiadny právny prostriedok nápravy na ochranu uvedených práv bolo a je porušené.

2) Rozsudok Mestského súdu v Bratislave, sp. zn. 21 C 184/67 z 2. februára 1970 sa zrušuje a vec sa vracia na konanie Okresnému súdu Bratislava IV.

3) Právo PhDr. J. P. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a pred neoprávneným zhromažďovaním a zverejňovaním údajov o jeho osobe podľa článku 19 ods. 2 a 3 Ústavy SR, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 12 ods. 1 a 2 a článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR; právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa článku 8 Dohovoru, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru; právo na prístup k súdu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 12 ods. 1 a 2 a článkom 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, a to samostatne, ako aj v spojení s článkom 14 Dohovoru; vlastnícke právo podľa článku 20 ods. 1 a 3 Ústavy SR a podľa článku 1 Protokolu č. 1 Dohovoru a právo na účinný vnútroštátny prostriedok nápravy podľa článku 13 Dohovoru, nečinnosťou Okresnej prokuratúry Bratislava V, Krajskej prokuratúry v Bratislave, generálneho prokurátora Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky bolo a je porušené.

4) Okresnej prokuratúre Bratislava V, Krajskej prokuratúre v Bratislave a generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky sa prikazuje prijať účinné opatrenia smerujúce k rešpektovaniu a ochrane práv PhDr. J. P., CSc. uvedených v bode 1 tohto nálezu.

5) Národnej rade Slovenskej republiky sa prikazuje zmeniť zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, zákon č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov a zákon č. 36/2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov tak, aby práva PhDr. J. P., CSc. uvedené v bode 1 tohto nálezu boli rešpektované a chránené a aby ich mohol reálne užívať.

6) Označené orgány verejnej moci sú povinné uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátke Mgr. Z. K., PhD., Advokátska kancelária, B., vo výške 7.953,- Sk (slovom: sedemtisícdeväťstopäťdesiattri slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet č. ... vedený v Tatra banka, a. s., Bratislava. “.

Sťažovateľ si je vedomý toho, že podanie návrhu na zmenu rozhodnutia Mestského súdu v Bratislave o určení otcovstva zmeškal (nie však vlastnou vinou) uplynutím

zákonných lehôt na podanie mimoriadnych opravných prostriedkov, preto sa obrátil na orgány prokuratúry, ktoré však podľa jeho názoru boli nečinné. Namieta preto porušenie jeho základných práv označenými orgánmi prokuratúry, ktoré podľa jeho názoru minimálne mohli iniciovať postupy vedúce k rešpektovaniu jeho súkromného a rodinného života, čo však neurobili.

Podľa sťažovateľa je vo veci pasívne legitimovaná aj národná rada (opierajúc sa o rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 19/96 z 1. apríla 1996). Sťažovateľ si je pritom vedomý toho, že príslušnú legislatívnu zmenu môže uskutočniť len národná rada a že ústavný súd na legislatívnu činnosť národnej rady v takomto smere nemá dosah, a preto za efektívne zabezpečenie ochrany svojho súkromného a rodinného života a jediný účinný prostriedok nápravy považuje zrušenie rozsudku Mestského súdu v Bratislave z 2. februára 1970 a vrátenie veci na ďalšie konanie t. č. vecne a miestne príslušnému Okresnému súdu Bratislava IV ústavným súdom.

Ústavný súd by vzhľadom na všetky špecifiká prípadu podľa názoru sťažovateľa nemal odmietnuť jeho sťažnosť, pretože by mu tým odmietol spravodlivosť. Podľa názoru sťažovateľa pozitívny záväzok štátu chrániť základné práva a slobody nemôže zbaviť orgány verejnej moci povinnosti poskytnúť sťažovateľovi ochranu odkazom na čl. 2 ods. 2 ústavy.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

V súvislosti s odmietnutím sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti ústavný súd uvádza, že o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu vtedy, keď namietaným postupom orgánu verejnej moci, v tomto prípade orgánov prokuratúry a národnej rady, nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom takých orgánov a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať takú sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody označeným orgánom verejnej moci, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Zo samotnej sťažnosti vyplynulo, že orgány prokuratúry neboli vo veci podaní sťažovateľa nečinné, avšak podania adresované im sťažovateľom nevybavili spôsobom, s ktorým by súhlasil. Tento nesúhlas sťažovateľa však nezakladá príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základných práv a postupom označených orgánov. Vytvoreniu takejto súvislosti bráni aj to, že sťažovateľ od týchto orgánov požaduje konanie a rozhodnutie, na ktoré nie sú podľa zákona oprávnené (čl. 2 ods. 2 ústavy), a preto ústavný súd zistil ako dôvod odmietnutia sťažnosti zjavnú neopodstatnenosť.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podstata sťažovateľovej sťažnosti spočíva v tom, že dospel k záveru, že nemá k dispozícii žiaden prostriedok ochrany pred namietaným porušením ním označených základných práv, a pretože mu právny poriadok Slovenskej republiky neposkytuje inú právnu ochranu, podal sťažnosť ústavnému súdu.

V stabilnej judikatúre ústavného súdu sa však považuje za účinný iný právny prostriedok na ochranu základných práv alebo slobôd sťažovateľa aj možnosť podať žalobu alebo návrh na začatie konania vo veci, ktorá patrí do právomoci všeobecných súdov podľa čl. 142 ods. 1 ústavy a § 7 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku. Z takej možnosti vyplýva aj záver o subsidiarite právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Do právomoci všeobecných súdov patrí spor o určenie otcovstva, ako aj otázky zapretia otcovstva podľa § 51 až 62 zákona č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov, ako aj podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 84 až § 96), ktoré sú obsahom sťažnosti v tejto veci. V tejto spojitosti treba uviesť, že v konaniach pred všeobecnými súdmi sa uplatňuje nielen viazanosť zákonmi Slovenskej republiky, ale aj viazanosť medzinárodnými zmluvami v rozsahu čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy (čl. 144 ods. 1 ústavy), ku ktorým patrí aj Dohovor. Z tohto dôvodu nemožno tvrdiť, že všeobecné súdy neposkytnú sťažovateľovi súdnu ochranu iba s odkazom na znenie pôvodného, resp. v súčasnosti platného zákona o rodine, ak sťažovateľ dosiaľ nepožiadaval všeobecný súd o ochranu jeho práv, ktorej potreba vznikla v dôsledku nového dôkazu o jeho otcovstve.

Vychádzajúc z uvedeného vymedzenia právomoci všeobecných súdov a z toho, že o otázkach zapretia otcovstva rozhodujú všeobecné súdy, ústavný súd zastáva názor, že návrh na takéto konanie pred všeobecným súdom možno považovať za účinný iný právny prostriedok na ochranu základných práv alebo slobôd sťažovateľa aj v posudzovanom prípade. Preto bolo povinnosťou sťažovateľa využiť aj tento spôsob ochrany tých základných práv, ktorých porušenie namietal vo svojej sťažnosti.

Pretože sťažovateľ tak neurobil, ústavný súd má jeho sťažnosti odmietol aj z dôvodu jej neprípustnosti (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť je zjavne neopodstatnená, ako aj neprípustná, podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ju odmietol už po jej predbežnom prerokovaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2005